

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete

Grundnivå 2

Flerspråkighet i förskolan

En intervjustudie om hur förskollärare stimulerar flerspråkiga barns språkutveckling

Författare: Mandeq Abdi Sheikh Ali

Handledare: Maria Olsson

Examinator: Åsa Bartholdsson

Ämne/huvudområde: Pedagogiskt arbete

Kurskod: PG2062

Poäng: 15hp

Examinationsdatum: 2017-01-16

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Abstract

Jag har undersökt hur förskollärare beskriver att de stödjer flerspråkiga barn i att utveckla både det svenska språket och deras modersmål. I och med att det befinner sig alltmer flerspråkiga barn i de svenska förskolorna är mitt syfte med studien att ta reda på fem förskollärares uppfattningar om flerspråkiga barns språkutveckling och vilka verktyg de beskriver att de använder i arbetet med att stimulera barns språkutveckling. Metoden för denna studie är kvalitativa intervjuer där jag har intervjuat fem förskollärare som arbetar på två olika förskolor. Studiens resultat diskuteras utifrån forskning om hur förskollärare arbetar med flerspråkiga barns språkutveckling. I resultatdiskussionen har även resonemang förts i relation till den sociokulturella teorin. Resultatet visar att förskollärarna menar att barn behöver kunna sitt modersmål så att de kan lära sig eller utveckla ett andraspråk i förskolan. Därför behövs det modersmålslärare som stödjer barnen i att utveckla modersmålet. Förskollärarna beskriver att de använder sig av vardagliga situationer för att stimulera barnens språk.

Nyckelord: Flerspråkiga barn, språkutveckling, modersmål, andraspråk, flerspråkighet, sociokulturell teori, flerspråkiga förskolor, modersmålsstöd

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.2 Syfte och frågeställningar	8
2. Bakgrund.....	8
2.1 Centrala begrepp	8
2.2 Styrdokument.....	10
3. Tidigare forskning.....	11
3.1 Flerspråkiga barn i förskolan	11
3.2 Att stimulera barns språkutveckling	12
3.3 En flerspråkig förskola.....	12
3.4 Socialt samspel i flerspråkig förskola	13
3.5 Sammanfattning av tidigare forskning.....	13
4. Teoretiska utgångspunkter	14
4.1 Den sociokulturella teorin.....	14
4.1.1 Den proximala utvecklingszonen.....	15
5. Metod.....	16
5.1 Val av metod	16
5.2 Urval	17
5.3 Genomförande	17
5.4 Bearbetning av material	18
5.5 Trovärdighet.....	19
5.6 Forskningsetiska aspekter	19
6. Resultat	20
<i>Presentation av deltagarna</i>	20
6.1 Förskolläraarnas syn på/uppfattning om modersmålets betydelse	21
6.2 Förskolläraarnas syn på/uppfattning om vad som är rätt stöd för att utveckla barnens modersmål	22
6.3 Förskolläraarnas syn på sin kompetens	26
6.4 Förskolläraarnas beskrivningar av vilka situationer som de använder för att stimulera barnens språkutveckling.....	27
7. Diskussion.....	29
7.1 Resultatdiskussion	29
7.1.1 Förskolläraarnas syn på flerspråkighet i förskolan.....	29
7.1.2 Förskolläraarnas arbete med flerspråkighet i förskolan	33
7.2 Metoddiskussion	34
7.3 Slutsatser.....	35
7.4 Fortsatt forskning.....	36

8 Referenser	37
Bilaga 1	38
Bilaga 2	40

1. Inledning

Denna studie belyser hur förskollärare stimulerar flerspråkiga barns språkutveckling. Vi lever i ett mångkulturellt samhälle och i det bor många människor med olika bakgrund, kultur, religion och språk. Många av dessa människor är tvåspråkiga eller flerspråkiga. Jag är själv flerspråkig, därför blev jag intresserad av flerspråkighet. Intresset för flerspråkighet väcktes även i och med att min VFU-förskola är flerspråkig. På denna förskola möts alltså barn som har olika kulturella bakgrunder och har olika språk. Många av dessa barn får inget modersmålsstöd på grund av att kommunen inte har råd att erbjuda barnen modersmåls lärare. Utifrån mina tidigare erfarenheter i förskolan, har det verkat som att modersmålet inte uppmärksammas. Däremot har det varit mycket fokus på svenska språket, vilket verkade leda till att det svenska språket stimulerades och barnens modersmål glömdes bort. Barn i förskolan har, enligt egna erfarenheter, blivit påmind om att använda det svenska språket när de talat sitt modersmål, något som även Ladberg, (2003) erfarit.

Det är mycket vanligt att barnen i förskolan helt och hållet håller sig till svenska, även när de är många som talar samma språk. Det är ett tecken på misslyckande från samhällets och förskolans sida. Då har vi inte tillräckligt tydligt visat att alla språk har en plats i förskolan (Ladberg, 2003, s.166).

Enligt läroplanen för förskolan är det viktigt att stimulera varje barns språkutveckling. Förskolan ska bidra till att varje barn som behärskar ett annat språk än svenska ska få förutsättningen att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål (Lpfö 98 rev 2016, s.7). Språk är betydelsefullt för lärande, då språk och lärande hänger väldigt tätt ihop, något som nämns i läroplanen för förskolan (Lpfö 98 rev 2016, s.7).

Sandvik och Spurkland (2011, s.53–54) hävdar att det är viktigt att fortsätta utveckla modersmålet, då det är bra för barns möjlighet till att lära sig ett andraspråk, exempelvis svenskan. Fortsättningsvis menar författarna att språk och identitet är förknippat med varandra. När barnet är flerspråkigt ser man att identiteten är knuten till flerspråkigheten. Till skillnad från enspråkiga barn har flerspråkiga barn flera

språk och därmed flera identiteter att knyta till olika erfarenheter. Vidare lyfter författarna att det är extra viktigt att flerspråkiga förskolor har kunskap om flerspråkig utveckling samt att de kan ge utrymme för fortsatt modersmålsutveckling (Sandvik & Spurkland, 2011, s.124).

Jag ville undersöka hur förskollärare gör för att stödja flerspråkiga barn i deras språkutveckling då förskolan har stor betydelse för barns språkutveckling. I mitt framtida yrkesliv som förskollärare kommer jag möta flerspråkiga barn, varpå det är viktigt att införskaffa kunskap om hur barns flerspråkighet kan stimuleras. Denna studie kan även vara av intresse för förskollärares yrkesutövning generellt sett, eftersom läroplanen för förskolan framhåller vikten av att stimulera varje barns språkutveckling (Lpfö 98 rev 2016, s.7).

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att ta reda på fem förskollärares uppfattningar om flerspråkiga barns språkutveckling och vilka verktyg de beskriver att de använder i arbetet med att stimulera barns språkutveckling.

För att besvara syftet har följande frågeställningar använts:

- Hur ser förskollärare på flerspråkighet i förskolan?
- Hur beskriver förskollärare att de arbetar med flerspråkighet i förskolan?

2. Bakgrund

Det här avsnittet är uppdelat i två delar. I den första delen beskrivs de begrepp som är relevanta för studien; modersmål, andraspråk, flerspråkighet och språkutveckling. I den andra delen beskrivs läroplansmål som förskolan ska sträva mot.

2.1 Centrala begrepp

Modersmål: Sandvik och Spurkland (2011, s.52–54) beskriver begreppet som det språk som barnen lär sig först. Det kan också vara det språk som talas i hemmet.

Med andra ord är modersmålet det språk som föräldrarna talar hemma. Föräldrarna kan även ha olika modersmål, vilka barnet möter från början. Barnen kan redan kommunicera på modersmålet med sina familjer, då de utvecklar modersmålet redan i tidig ålder. Modersmål ger barnen förutsättningar att samspela med andra som talar samma språk som dem. Framförallt är modersmålet en förutsättning för att utveckla ett andraspråk. Därför är det viktigt att förskolan ger barnen möjligheter att utveckla modersmålet och andraspråket (Sandvik och Spurkland, 2011, s.52–54).

Andraspråk: Sandvik och Spurkland (2011, s.49–51) beskriver andraspråk som det språk man lär sig efter modersmålet. Andraspråket möter man utanför hemmet, exempelvis på förskolan. Andraspråket är det språk som talas i samhället man lever i. När barnen börjar förskolan och möter andraspråket tar de sig tid att lyssna och förstå språket utan att tala det. Därför är det viktigt att pedagoger visar respekt för barnen när de befinner sig i det som kallas för icke-verbala perioden (Sandvik & Spurkland, 2011, s.49–51). Ladberg (2003, s.9) påpekar att ”när vi möter barn som lever med mer än ett språk så kanske det viktigaste av allt är att se att barnet behöver alla sina språk – och att förstå att det är möjligt eftersom hjärnans kapacitet att hantera språk är oerhört stor”. Benckert, Håland och Wallin (2008, s.97) förespråkar att ”all språklig stimulans är av godo, både på svenska och på modersmålet”. För att barn ska utveckla ordförrådet i andraspråket är det viktigt att pedagoger benämner de ord som barnen möter i förskolans omgivning, exempelvis i tamburen, vid matbordet och i utomhusmiljön (Benckert, Håland & Wallin, 2008, s.97).

Flerspråkighet: Sandvik och Spurkland (2011, s.48) skriver att många människor runtom i världen är flerspråkiga, vilket betyder att de kan kommunicera med andra på flera språk. Flerspråkighet innebär att man talar fler än ett språk i vardagslivet beroende på situation och sammanhang. Barn som är flerspråkiga växlar alltid mellan modersmålet och andraspråket. Det som flerspråkiga barn har gemensamt är att när de lär sig ett andraspråk är de igång med utvecklingen av förstaspråket. Man kan genom observation se utvecklingen där barn använder språken i olika situationer. Det är viktigt att pedagoger har kunskap om barns språkutveckling, för att kunna förstå barns kommunikationsstrategier. Pedagoger ska inte bemöta barn och säga ”de inte har något språk” och de inte ska behöva uppleva att arbetet med

flerspråkiga barn är jobbigt (Sandvik & Spurkland, 2011, s.48). Dessa barn ska inte ses som att de inte har något språk eftersom de inte kan tala det språk som majoriteten har. Det är bara så att de enspråkiga pedagogerna inte kan förstå det barnen säger på barnens modersmål (Sandvik & Spurkland, 2011, s.48).

Språkutveckling: Strömqvist (2003, s.57) skriver att barns språk utvecklas i interaktion med miljön, exempelvis i hemmet eller på förskolan. Olika språk har olika kommunikationsmönster, och de språk som barnen möter hjälper till att skapa deras språk. De flesta barn utvecklas på ungefär lika sätt. De går igenom en fas där ordförrådet utökas drastiskt och en fas där de får förståelse för hur ord böjs. Alla barns språk utvecklas olika då barns speciella språkliga omgivning är olika från varandra. Vidare lyfter författaren fram att barns joller ger en indikation av det språk som de håller på att lära sig (Strömqvist, 2003, s.57).

2.2 Styrdokument

I förskolans värdegrund lyfts det fram hur förskolan ska ge barnen möjligheten att öka sin förståelse för människors olikheter och se det positiva i det, samt att de ska få ta del av andra samhällen och kulturer som de inte är uppväxta i. Förskolan är en plats där barn möts och alla är delaktiga på samma villkor och ingen ställs utanför på grund av kön, etnisk bakgrund och åsikt.

Det svenska samhällets internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som kan stärka denna förmåga och förbereda barnen för ett liv i alltmer internationaliserat samhälle. Medvetenhet om det egna kulturarvet och delaktighet i andras kultur ska bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Förskolan kan bidra till att barn som tillhör till de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund få stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet (Lpfö 98 rev 2016, s.6).

I förskolans styrdokument, som sätter ramarna för arbetet i förskolan, står det att språk och lärande går hand i hand på samma sätt som språk och identitetsutveckling gör. Det är verksamhetens ansvar att barns språk utvecklas genom att stödja barnen när de upptäcker och visar intresse för språket. Barn som har ett annat språk än

svenska ska få förutsättningar att utveckla både svenska språket och sina modersmål (Lpfö 98 rev 2016, s.7).

I läroplanen för förskolan står det att barnen ska få möjlighet att utveckla ett nytt språk och de ska få utveckla sin kommunikationsförmåga och sitt ordförråd. De ska även få ta del av nya begrepp och skriftspråkets funktioner. Alla barn, oavsett modersmål, ska få möjlighet att utveckla sin identitet och sin kommunikationsförmåga i både modersmålet och det svenska språket (Lpfö 98 rev 2016, s.10).

3. Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer jag beskriva tidigare forskning om flerspråkiga förskolor. Alla studier som behandlas belyser flerspråkighet. Jag sökte i databasen Summon och exempel på sökord var flerspråkighet i förskolan*.

3.1 Flerspråkiga barn i förskolan

Kulttis (2012) studie belyser vilka förutsättningar som ges till flerspråkiga barns språkliga och kommunikativa utveckling och deras deltagande i förskolan. Hur barn deltar i olika aktiviteter samt vilka erfarenheter de får, har betydelse för deras utveckling. Studiens teoretiska utgångspunkt är det sociokulturella perspektivet på utveckling och lärande vilket tar upp hur både den kulturella och sociala miljön påverkar barns utveckling och lärande. Metoden som användes var observationer och forskaren var deltagande observatör, och insamlingsmetoden diskuterades med pedagogerna. Forskaren observerade tio barn, med ett annat modersmål än svenska, som var mellan ett och halvt år till tre år i åtta olika förskolor. Studiens resultat visar att språket inte utgör något hinder för barn som behärskar ett annat språk än svenska från att delta i aktiviteterna. Kommunikationen mellan barnen och pedagogerna kan ske på andra sätt exempelvis genom gester och rörelser, men även genom sångaktiviteter där barnen får sjunga samtidigt som de gör rörelser. Slutsatser som kunde dras, utifrån studiens resultat var att verksamheten ansvarar för att ge barnen möjligheter till att kunna utveckla det svenska språket.

3.2 Att stimulera barns språkutveckling

I en studie av Svensson (2012) belyses i vilka situationer flerspråkiga barns språk utvecklas. Syftet med studien var att visa på vilket sätt pedagogerna kan hjälpa flerspråkiga barn att utveckla sitt ordförråd. Svensson menar att det är viktigt att fokusera på ordförrådets utveckling, då hon menar att flerspråkiga barn bör få möjligheten att utveckla både det svenska språket och modersmålet. Sextio förskoleavdelningar deltog i studien. Forskaren kom fram till att vissa förskolemiljöer var språkstimulerande och att det fanns material som stöttade barns språkutveckling, exempelvis böcker. Det varierade mellan avdelningarna när det gällde material och aktiviteter. Bokläsning i samband med användandet av rekvisita samt boksamtal är ett exempel på språkstimulerande aktivitet. De flesta avdelningar hade haft läsning många gånger under dagen och barnen hade möjlighet till att läsa flera böcker. Andra avdelningar hade däremot inte haft läsning flera gånger under dagen. Studiens resultat visade att förskoleavdelningarna utvecklade sina språkmiljöer, där de har mer läsaktiviteter jämfört med hur de hade det förut. Forskaren kom fram till att läsning betyder mycket för barns språkutveckling generellt.

3.3 En flerspråkig förskola

Syftet i Skans (2011) studie var att analysera hur pedagoger eller modersmåls lärare arbetar i praktiken och hur de vill arbeta med flerspråkighet på en förskola. Den teoretiska utgångspunkten i Skans studie var den sociokulturella teorin, som går ut på att det som driver utvecklingen framåt är det samspel som sker mellan människor och miljö. Skans genomförde en fältstudie, och resultatet visar hur pedagoger kan hjälpa barn, genom att pedagogerna utvidgar sin språkkompetens om flerspråkighet. Detta innebär att pedagogerna behöver känna till hur språkutveckling sker men de behöver också känna till hur de kan stödja barnen att utveckla språket. I Skans studie framkom det att pedagogerna använde sig av sitt eget modersmål för att stödja barnen som hade samma modersmål. Där ville pedagogerna visa barnen att man kan använda sig av andra språk än svenska. På det sättet visar pedagogerna barnen att det är acceptabelt att tala olika språk.

3.4 Socialt samspel i flerspråkig förkola

Björk-Willéns (2006) studie belyser hur barn utvecklar språket i en svensk och i en australiensisk förskola. Syftet i denna studie var att se hur barns samspel och deltagande såg ut i en flerspråkig verksamhet. Metoden som användes var videoinspelning. Pedagogerna var flerspråkiga. Björk-Willéns (2006) resultat var uppdelat i tre delar. Den första studien visade hur barn samspelade med varandra och hur rutinerna på förskolan tillämpades i deras lek samt vilka samspelsresurser och pedagogiska rutiner som barn använder och gör synliga när de för in pedagogisk erfarenhet i sin lek. I den fria leken iscensatte barnen händelser av aktiviteter som de nyligen deltagit i, eller som ofta förekommer i förskolan. Den andra studien visade vad barnen använde för kommunikationsmedel tillsammans med icke-verbala signaler för att få komma in i leken och för att hålla igång leken. Barnen använde sig av olika semiotiska resurser exempelvis tal, gester, blickar och rumslig positionering. Den tredje studien visade hur rutiner var viktiga för barns deltagande i aktiviteter som var ledda av pedagoger. När rutiner genomförs på ett otydligt eller underförstått sätt och barnen får svårigheter att läsa av lärarens avsikter, uppstår problem i samspelet. Slutsatsen var att barns deltagande i aktiviteter var förutsättningen för deras lärande. Dessa aktiviteter var lärarledda och läraren kunde därmed ge barnen möjlighet till utveckling.

3.5 Sammanfattning av tidigare forskning

Forskning visar att modersmålet är betydelsefullt för andraspråksutvecklingen men även för identiteten. Kultti (2012) analyserar vikten av att ge flerspråkiga barn förutsättningar för deltagande så att deras språk och kommunikation utvecklas. Kulttis (2012) resultat visar att språk inte är något hinder för att barnen ska kunna kommunicera med andra då det finns andra sätt att kommunicera på. Skans (2011) visar hur pedagoger och modersmåls lärare arbetar i praktiken med flerspråkighet. Skans (2011) resultat visar hur pedagoger kan stödja barn för att de ska kunna utveckla språket. Resultatet visar också att pedagoger behövde öka sin kompetens om flerspråkighet. Björk-Willén (2006) undersökte hur flerspråkiga barns samspel och deltagande såg ut i en flerspråkig förskola. Björk-Willéns (2006) resultat visar vilka kommunikationsredskap barn använder sig av för att komma in i leken.

Svensson (2012) fokuserar på vikten av att flerspråkiga barn utvecklar ordförrådet för att de kan utveckla språket. Svenssons (2012) resultat visar att de förskoleavdelningar som har mer läsaktiviteter utvecklar sina språkmiljöer.

Ovanstående studier visar att modersmålet har stor betydelse för barns utveckling och lärande. Därför blir det viktigt att undersöka hur förskollärare beskriver att de stödjer flerspråkiga barn i att utveckla både det svenska språket och deras modersmål. Syftet med denna studie är att ta reda på fem förskollärares uppfattningar om flerspråkiga barns språkutveckling och vilka verktyg de beskriver att de använder i arbetet med att stimulera barns språkutveckling. Val av metod i ovanstående studier är observationer, intervjuer samt videoobservationer. Jag kommer enbart göra intervjuer för att få kunskap om flerspråkighet.

4. Teoretiska utgångspunkter

I det här avsnittet redogörs för det sociokulturella perspektivet. Inom detta perspektiv ses språk som centralt för tänkande och lärande, något som är viktigt för denna studie. I min studie används den proximala utvecklingszonen som begrepp. Jag ser detta begrepp som väsentligt för studien, då begreppet förklarar vad ett barn kan klara av på egen hand och det som barnet kan åstadkomma med hjälp av någon annan som är mer kompetent, till exempel en lärare eller kamrat (Dysthe & Igländ, 2003, s.81). Med hjälp av detta begrepp kommer jag även diskutera mitt resultat i resultatdiskussionen.

4.1 Den sociokulturella teorin

Säljö (2000) hävdar att ”kunskap lever först i samspel mellan människor och blir sedan en del av den enskilde individen och hans/hennes tänkande/handlande” (Säljö, 2000, s.9). Vidare skriver Säljö (2000, s.11) att människor lär sig i sociala situationer och i samspel med andra. Han menar att lärande är en viktig del av kulturen som kan kopplas till våra uppfattningar om ekonomisk och social utveckling och till strävan efter att förbättra våra levnadsvillkor. Mer basalt handlar lärande om allt det som människor tar med sig och använder från sociala situationer. Vidare påstår Säljö (2000, s.14) att lärandet sker både individuellt och kollektivt. Han poängterar att det inte enbart är *vad* eller *hur mycket* vi ska lära oss som förändras med tiden och är

beroende av kulturen, utan också *på vilka sätt* vi lär oss och tar till oss av nya kunskaper. Med detta menas att lärandet kan se olika ut för olika individer även om det sker i ett samspel tillsammans med andra.

Säljö (2000, s.21) påpekar att enligt denna teori använder människan redskap eller verktyg för att lära sig och att de är resurser som kan vara språkliga, intellektuella eller fysiska. Dysthe (2003, s.14) och Säljö (2000, s.82) skriver att språk enligt Vygotskij är det viktigaste kulturella verktyget med vilket lärande kan förmedlas. Frågan om hur vi lär handlar således om hur vi tillägnar oss de resurser som finns för att tänka och hur man kan använda dem i praktiken. Dysthe (2003, s.14) menar att dessa resurser är språket, då språket är väsentligt för hur vi ska tänka. Detta betyder att språk spelar stor roll hos barn exempelvis när de befinner sig i olika situationer som utspelar sig i förskolan. Därför blir det viktigt att språkutvecklingen stimuleras i förskolan. Inom det sociokulturella perspektivet är att lära sig tala ett språk detsamma som att lära sig tänka.

Säljö (2000, s.34–35) lyfter språket som en viktig funktion för att förklara något med bilder och för att spara kunskaper. Vidare är språket viktigt för individens insikter och förståelse. Detta kan förstås som att språket borde vara synnerligen centralt i förskolans verksamhet, då barn kan använda språket för att interagera, utveckla erfarenheter tillsammans och för att leka. De kan även använda språket för att fråga varandra och på så sätt utbyta information. Säljö skriver att vi definierar och löser problem, diskuterar och genomför olika handlingar med hjälp av språkliga redskap. I alla aktiviteter är språkliga redskap nödvändiga resurser (Säljö, 2000, s.91). Dysthe (2003, s.45) påpekar att hur vi ser på förhållandet mellan tänkande och språk påverkar hur vi använder språket i inlärningsprocesserna.

4.1.1 Den proximala utvecklingszonen

Säljö (2000, s.120) påpekar att Vygotskij använder sig av begreppet den proximala utvecklingszonen för att kunna se människors utveckling och lärande. Vygotskij beskriver begreppet som vad en individ kan göra själv och med hjälp/stöttning av en vuxen/kamrat som är mer kompetent (Säljö, 2000, s.120). Det är i denna zon som utvecklingen sker hos barnet (Dysthe & Igland, 2003, s.81). Inom den proximala

utvecklingszonen är förskollärarens roll viktig för att vägleda barnet för att barnet ska kunna klara sig själv i fortsättningen. Förskollärarnas uppdrag i förskolan är att tillsammans med barnen skapa situationer som riktar sig mot det som ska utvecklas. När det gäller språk är det viktigt att förskollärarna stödjer barnen i deras språkutveckling i olika aktiviteter, eftersom förskollärarnas vägledning är det som driver utvecklingen framåt (Säljö, 2000, s.122).

Den proximala utvecklingszonen användes i min studie, då jag ser detta begrepp som ett verktyg för att analysera mitt resultat. Denna studie handlar om hur förskollärarna kan stödja flerspråkiga barns språkutveckling, och detta sker i proximala utvecklingszonen.

5. Metod

I detta avsnitt beskrivs val av metod i studien och vilket urval som gjordes. Det redogörs för hur genomförandet gick till och hur tillförlitlig min studie är. Utöver detta presenteras vilka etiska principer som beaktades samt hur databearbetning gjordes.

5.1 Val av metod

Jag valde kvalitativa intervjuer som datainsamlingsmetod, då studiens syfte var att ta reda på fem förskollärares uppfattningar om flerspråkiga barns språkutveckling. Kvale och Brinkmann (2014, s.41) påpekar att kvalitativa intervjuer innebär att man får en bild av det område som man undersöker ur den intervjuades perspektiv. Men kvalitativa intervjuer har begränsningar för att de är tidskrävande. Vidare skriver författarna att kvalitativa intervjuer går ut på att intervjua en person inom forskningsområdet, och utifrån deras erfarenheter få en bild av det undersökta. Vilket även jag gjorde då jag ville ta reda på förskollärarnas uppfattningar om flerspråkighet. Kvale och Brinkmann (2014, s.144–145) påpekar vikten av att den som intervjuar måste vara väl förberedd inom det området som studeras inför intervjun. Därmed måste man ha ett tydligt syfte med studien och man måste veta i förväg vilken metod som är lämpligast för studien. Men framförallt måste man vara försiktig med alla som kommer vara inblandade i studien genom att behandla dem

utifrån etiska principer. Vidare skriver författarna att man behöver tänka på hur lång tid intervjun kommer pågå, vilket urval man gör och att den som blir intervjuad är väl medveten om syftet med ljudupptagningen (Kvale & Brinkmann, 2014, s.146). Jag har gjort övervägningar när det gäller urval, tid och etik, och detta kommer beskrivas i följande avsnitt.

5.2 Urval

Jag har utgått ifrån Stensmo (2002, s.28) när jag har gjort mitt urval och författaren påpekar att man redan från början måste veta att de personer som man exempelvis tänker intervjua är tillgängliga inför studiens undersökning och att dessa personer vet någonting om det man studerar. Jag valde att intervjua fem förskollärare på två olika förskolor, i en svensk stad. Jag gjorde det valet därför att jag ville få kunskap om deras syn på arbetet med språkutveckling hos flerspråkiga barn. Med tanke på att deras utbildning är liknande min är det lättare att relatera mina kunskaper med deras. Förskolorna i min studie skulle vara en flerspråkig verksamhet, där barnen pratar mer än ett språk. Jag kontaktade en förskolechef som ansvarade för flera förskolor för att fråga henne om det gick bra att jag fick intervjua ett antal förskollärare. Urvalet var inte baserat på exempelvis kön eller specifik ålder. När jag fick godkännande av förskolechefen för att göra min studie lämnade jag in informationsbrevet till de två olika förskolorna. Även efter att jag hade delat ut flera informationsbrev, var det bara fem förskollärare som var villiga att delta i studien. Tre av dessa förskollärare arbetade på samma förskola men på olika avdelningar, även de två andra arbetade tillsammans på samma förskola men på olika avdelningar.

5.3 Genomförande

Studiens syfte var att ta reda på fem förskollärares uppfattningar om flerspråkiga barns språkutveckling och vilka verktyg de beskriver att de använder i arbetet med att stimulera barns språkutveckling. Jag ville ta reda på deras syn om flerspråkighet och då var det bra att veta i vilket sammanhang de befann sig i. Jag hade förberett enkla och korta frågor och lite mer avancerade frågor som krävde att de intervjuade

gav längre svar än en kort mening. Frågorna var utformade så att de intervjuade kunde utveckla sina tankar om barns flerspråkighet, vilket även Kvale och Brinkmann (2014, s.176) råder till. Vissa intervjufrågor handlade om förskollärarnas bakgrund och erfarenheter eftersom jag anser att det är viktigt att veta hur länge de har arbetat med flerspråkiga barn, något som kan påverka hur de ser på arbetet med flerspråkiga barn. Andra intervjufrågor handlade om förskollärarnas uppfattningar om arbetet med flerspråkiga barn och hur de stimulerar dessa barns språkutveckling. Jag avgränsade mig genom att jag fokuserade på de intervjusvar som var relevanta för min studie, vilket ledde till att vissa svar blev utelämnade. Detta på grund av att studien annars kunde bli för stor, vilket inte rymdes inom den tid jag hade till förfogande. Vidare skriver Kvale och Brinkmann (2014, s.176) att frågeställningar och syfte måste vara anpassade efter intervjupersonens utbildning, vilket jag även gjorde, då alla frågor som jag ställde till förskollärarna var anpassade efter deras yrkesroll (se bilaga 2). Frågor som handlade om arbetet med enspråkiga barn ställdes inte till två av de intervjuade förskollärarna då de inte hade någon erfarenhet av detta. Vid några tillfällen var jag tvungen att ställa ”*sonderande frågor*” (Kvale & Brinkmann, 2014, s.177). Detta innebär att man ber intervjupersonen att ge exempel eller utveckla svaret på en fråga. Detta eftersom jag fick svaret ”ja” på vissa frågor. Alla intervjuer genomfördes på förskolan då de som skulle bli intervjuade hade bestämt tid och plats för intervjun. Innan intervjuerna informerades intervjupersonerna att ljudupptagningar skulle användas. Detta förtydligades i början av varje intervju då jag förklarade att ljudupptagningarna skulle användas vid transkribering. Jag påpekade också att om de inte förstår frågan kan de be mig att förklara vad jag menade med den frågan.

5.4 Bearbetning av material

När alla intervjuer genomförts transkriberades materialet. Transkriberingarna lästes sedan igenom för att likheter och skillnader skulle kunna urskiljas. Ett exempel på en likhet var att förskollärarna ansåg att modersmålet var viktigt för barnens språkutveckling. Ett exempel på en skillnad var att vissa förskollärare tyckte att det var viktigt att ha utbildning i arbetet med flerspråkiga barn, medan en av förskollärarna påpekade att det var viktig att ha tålmod i arbetet med flerspråkiga barn. Utifrån resultatet skapades följande fem kategorier: *Förskollärarnas syn*

på/uppfattning om modersmålets betydelse, Förskollärarnas syn på/uppfattning om vad som är rätt stöd för att utveckla barnens modersmål, Förskollärarnas syn på sin kompetens, Förskollärarnas beskrivningar av vilka situationer som de använder för att stimulera barnens språkutveckling. Även Kvale och Brinkmann (2014, s.330) och Stensmo (2002, s.41) anser att man kan dela in resultatet i kategorier. Inom kategorierna fanns det både skillnader och likheter i förskollärarnas svar. I kategorin *Förskollärarnas beskrivningar av vilka situationer som de använder för att stimulera barnens språkutveckling* såg jag enbart likheter.

5.5 Trovärdighet

Kvalitativa intervjuer användes som metod, då studiens syfte var att ta reda på fem förskollärares uppfattningar om flerspråkiga barns språkutveckling och vilka verktyg de beskriver att de använder i arbetet med att stimulera barns språkutveckling. Därför kan min metod svara mot studiens syfte. Jag har försökt säkerställa studiens kvalitet genom att i förväg fundera över hur de forskningsetiska principerna kan beaktas både under och efter genomförandet av studien. Innan intervjuerna ägde rum planerades vilken datainsamlingsmetod som var relevant för studien, hur tiden skulle fördelas i alla intervjuer samt hur många personer som skulle delta i studien, och hur databearbetning skulle genomföras (Stensmo, 2002, s.28). Jag har även tänkt på vilka teoretiska utgångspunkter som var relevanta utifrån studiens syfte i förväg genom att jag blev inspirerad av forskare som har forskat om samma ämne. Kvale och Brinkmann (2014, s.88) menar att ”teoretiska kunskaper om ämnet för undersökningen kan hjälpa en att skapa ordning och mening när man utför och analyserar intervjuer”. Jag har även tydligt beskrivit hur jag har gått tillväga i genomförandet och hur jag har analyserat studiens material.

5.6 Forskningsetiska aspekter

Kvale och Brinkmann (2014) beskriver vikten av att beakta etiska frågor när en studie genomförs. Vidare påpekar författarna att det är viktigt att tänka på etiska övervägande både inför och under genomförandet (Kvale & Brinkmann, 2014, s.99). Jag har tagit hänsyn till de forskningsetiska principerna som Vetenskapsrådet (2002, s.6) tar upp. Enligt *informationskravet* har jag informerat alla förskollärare

genom att skriva ett informationsbrev, där jag berättade avsikten med min studie. Vidare stod det att deras medverkan var helt frivillig och att de när som helst kunde avbryta sin medverkan. I brevet stod det också att jag kommer att använda mig av ljudbandsupptagningar för att göra det lättare för mig att skriva ner vad de hade sagt under intervjuens gång. Enligt *samtyckeskravet* skulle förskollärarna godkänna informationsbrevet (se bilaga 1). Enligt *konfidentialitetskravet* skulle förskollärarna och förskolan vara anonyma i studien. Intervjusvaren från undersökningen hanterades och förvarades på ett sådant sätt att inga obehöriga kunde ta del av materialet. När uppsatsen är klar ska allt material att förstöras. Förskollärarna fick information om att materialet och den insamlade empirin skulle användas enbart för utbildningssyfte. Genom detta uppfylldes *nyttjandekravet*.

6. Resultat

I detta avsnitt kommer mitt resultat redovisas. I första delen av resultatet presenteras förskollärarna och i andra delen presenteras resultatet i de fyra kategorierna: *Förskollärarnas syn på/uppfattning om modersmålets betydelse*, *Förskollärarnas syn på/uppfattning om vad som är rätt stöd för att utveckla barnens modersmål*, *Förskollärarnas syn på sin kompetens*, *Förskollärarnas beskrivningar av vilka situationer som de använder för att stimulera barnens språkutveckling*. Efter varje kategori gör jag en sammanfattning.

Presentation av deltagarna

I detta avsnitt presenteras förskollärarna, som alla var kvinnor. Jag valde att kalla dem för förskollärare 1, förskollärare 2, förskollärare 3, förskollärare 4 och förskollärare 5. Jag kallar förskolorna som intervjuerna var genomförda på förskola A och B. Förskollärarna 1, 2 och 3 arbetade på förskola A medan förskollärarna 4 och 5 arbetade på förskola B. Alla förskollärare arbetade på olika avdelningar.

Förskollärare 1 har arbetat som förskollärare i trettioåttio år och åtta av dessa år har hon arbetat med flerspråkiga barn. Förskolläraren har svenska som modersmål och arbetar med barn som är mellan 1–3 år. Barnen i förskolan har urdu, kurdiska, somaliska, bengali och svenska som modersmål.

Förskollärare 2 har arbetat som förskollärare i tjugofem år och tjugo av dessa år har hon arbetat med flerspråkiga barn. Förskolläraren har svenska som modersmål och arbetar med barn som är mellan 1–4 år. Barnen i förskolan har bengali, arabiska, kurdiska, somaliska och svenska som modersmål.

Förskollärare 3 har arbetat som förskollärare i sju år och alla dessa år har hon arbetat med enbart flerspråkiga barn. Förskolläraren har polska som modersmål men kan även tala ryska och arbetar med barn som är mellan 1–3 år. Barnen i förskolan har kurdiska somaliska, arabiska, bosniska och ryska som modersmål.

Förskollärare 4 har arbetat som förskollärare i fem år och alla dessa år har hon arbetat med enbart flerspråkiga barn. Förskolläraren har svenska som modersmål och arbetar med barn som är mellan 3–5 år. Barnen i förskolan har somaliska, arabiska, kurdiska, tigrinja och svenska som modersmål.

Förskollärare 5 har arbetat som förskollärare i tjugotre år och sexton av dessa år har hon arbetat med flerspråkiga barn. Förskolläraren har svenska som modersmål och arbetar med barn som är mellan 3–5 år. Barnen i förskolan har somaliska, kurdiska, arabiska, dari och svenska som modersmål.

Någonting som alla förskollärarna hade gemensamt var att de hade gått någon fortbildning om flerspråkighet, men de mindes inte vilken kurs. Flertalet av barnen i förskollärarnas grupper var flerspråkiga.

6.1 Förskollärarnas syn på/uppfattning om modersmålets betydelse

I arbetet med flerspråkiga barn beskriver förskollärare 3 att pedagoger och barn lär sig av varandra genom att de berikar varandras språk. Detta sker genom att förskollärarna försöker lära sig enkla ord som de använder vid matbordet på barnets språk, till exempel vatten och mjölk. Förskollärare 3 påpekar att det är viktigt att man visar barnen att de har olika språk och kulturer, men att barnen ändå kan umgås och leka med varandra. Även om de inte alltid förstår varandras verbala språk finns det andra sätt att kommunicera på. Förskollärare 3 framför att;

Ibland kan man som pedagog uppleva att det är jättejobbigt för att man inte kan förstå varandra till exempel när barnen är ledsna och hamnar i konflikt, då barnen talar sitt modersmål.

Förskollärare 4 tycker att arbetet med flerspråkiga barn är väldigt roligt, spännande, intressant och utmanande. Vidare berättar hon att;

Ibland är det tufft när nästan alla barn i förskolan är flerspråkiga, då det krävs jättemycket jobb och det känns som att man inte räcker till.

Däremot uttrycker förskollärare 4 att det är positivt att vara flerspråkig, då det är en tillgång att kunna flera språk eftersom det även ökar medvetenhet hos barnen i gruppen.

Förskollärare 5 betonar att arbetet med flerspråkiga barn är en positiv utmaning då hon lär sig ord på andra språk vilket även förskollärare 3 påpekar. Hon tycker att det är viktigt att pedagoger öppnar upp och säger att olika är bra, att det finns olika möjligheter till lärande i arbetet med flerspråkiga barn.

Sammanfattningsvis framhåller förskollärarna att det är en fördel att jobba med flerspråkiga barn då förskollärarna lär sig enkla vardagsfraser av barnen, för att kunna kommunicera med barnen i olika vardagssituationer exempelvis vid matbordet. Det framträder några skillnader mellan förskollärarna när det gäller deras syn på arbetet med flerspråkiga barn. Det framkommer att det blir svårt för att förstå barnen när de hamnar i konflikt, då barnen använder sitt modersmål. Eftersom förskollärarna inte kan agera rättvist, då de inte kan förstå vad var det som ledde till att det uppstod en konflikt mellan barnen. Förskollärare 4 framför att det var svårt att räcka till när nästan alla barn är flerspråkiga.

6.2 Förskollärarnas syn på/uppfattning om vad som är rätt stöd för att utveckla barnens modersmål

Enligt förskollärare 5 är det väldigt viktigt att barnen kan sitt modersmål för att kunna lära sig ytterligare ett språk vilket även förskollärare 1 anser;

Det är väldigt viktigt att man har en grund i sitt eget språk för att få lättare tillgång till det svenska.

Det är därför bra när man har modersmåls lärare som vet om barnen har ett bra modersmål och kan stödja barnen att utveckla det. Hon vet inte om barnen kan sitt modersmål eftersom förskollärare 1 inte kan barnens språk. Det är viktigt att man har någon som pratar barnens språk så att man förstår om det finns brister i språket. Om barnen har svårt att utveckla modersmålet kan det vara svårare för barnen att lära sig svenskan då barnen måste ha en grund att bygga vidare från menar förskollärare 1.

Förskollärare 2 påpekar att det är en otrolig tillgång för barnen när de har ett annat modersmål än svenska, för att de får möjligheten att lära sig ett andraspråk och barn gör det på ett naturligt sätt. För barn är det inte ett stort arbete att lära sig flera språk eftersom de kan lära sig flera språk samtidigt. Barn kan samtala med många olika människor, oavsett vilka de är eller vilket språk de behärskar. Då får barnen en otroligt bred medvetenhet om hur olika språk kan vara. Vidare hävdar förskollärare 2 att eftersom förskolan har en stor andel flerspråkiga barn får pedagogerna lägga upp arbetet de gör i verksamheten utifrån det. Förskollärare 2 tillägger att;

Mycket av de saker vi gör är sånt som är vardag till oss. För oss blir det naturligt. Vi använder mycket bilder, mycket rörelser, sång och musik, böcker och teckenspråk som stöd för att förstärka språket.

Enligt förskollärare 4 är det omöjligt att prata barnens modersmål även om hon skulle vilja det. Men däremot försöker hon alltid att visa nyfikenhet för barnens språk eller deras modersmål i alla situationer på förskolan, genom att hon försöker visa barnen att hon är intresserad. Detta gör hon genom att hon ställer frågor till barnen till exempel vad saker heter på deras språk. Däremot uttrycker förskollärare 4 att den största svårigheten är att de flesta barn i förskolan talar samma språk, vilket gör att barnen gärna pratar med varandra på sitt modersmål. Då blir det svårt för förskollärarna att kunna stimulera båda språken eftersom de inte har modersmålsstöd, så allt arbete ligger på pedagogerna. Förskollärare 4 menar att när barnen har utvecklat modersmålet kan de också utveckla andraspråket. Om det inte

finns modersmålsstöd blir det svårt att förstå barnen då de använder sitt språk i förskolan. Därför blir det också svårt att veta om båda språken är utvecklade.

Förskollärare 4 lyfter att samarbetet med föräldrarna blir extra viktigt om det inte finns modersmålsstöd i förskolan. Föräldrar och pedagoger talar om hur man kan hjälpas åt genom att låta föräldrarna lära pedagogerna olika ord på barnens språk. Där försöker pedagogerna att tala om för alla föräldrarna att de verkligen tycker att det är viktigt med modersmålet. Förskollärare 4 förklarar att;

För det är ju så att har man ett starkt första språk så är det ju lättare att lära sig svenska.

Utifrån förskollärare 3:s erfarenheter, som själv är flerspråkig och har tvåspråkiga barn, är det väldigt viktigt att barn behåller modersmålet för då kan de utveckla ytterligare ett språk. Om barn har ett väl utvecklat modersmål hemifrån har de lättare att lära sig svenska i förskolan. Därför försöker förskollärare 3 aktivt övertyga och berätta för föräldrarna att det är viktigt att de pratar sitt språk hemma med barnen. Det är viktigt att höra modersmålet för att det är första språket och om barnen har möjligheten att höra, prata och använda modersmålet så utvecklas det. Vidare påpekar förskollärare 3 att hon frågar föräldrar vad olika saker heter på barnens modersmål. Samtidigt vill hon inte ta på sig rollen och ansvaret att lära barnen deras språk, eftersom då finns det en risk att hon lär barnen fel eftersom hon inte vet om hon uttalar ordet rätt.

Till skillnad från de andra förskollärarna berättar förskollärare 2 att det finns en del föräldrar som inte tycker att det är viktigt att barnen får lära sig modersmålet på förskolan. De tycker att de tillgodoser modersmålet hemma och vill hellre att pedagogerna ska satsa på svenskan. Förskollärarna känner emellertid att modersmålet och svenskan ska komplettera varandra, och därför lär sig förskollärarna enkla ord eller fraser på barnens språk. Förskollärare 2 menar att när barnen använder sitt modersmål kan de förstärka eller bekräfta det som barnen säger och då kan de få en tvåvägskommunikation. Förskollärare 2 påpekar att de vill undvika envägskommunikation, det vill säga att det bara är pedagoger som pratar till barnen. De vill att det ska bli tvåvägskommunikation, genom att det sker samtal

mellan barn och pedagoger. Förskollärare 5 hävdar att pedagogerna försöker visa stort intresse för det språk som barnen pratar, och försöker att uppmuntra dess användning. Pedagogerna försöker också visa att flerspråkighet är en tillgång, genom att de visar nyfikenhet för barnens språk och de ord som används av barnen. Förskollärare 5 tillägger att;

Om man är lyhörd och lyssnar in i vardag i den situation man är och att man försöker ha en medvetenhet om att det här barnet har tillgång till ett språk som jag inte förstår. Men att man försöker lyssna in och att man stöttar språkutvecklingen genom att lyssna och förstärka både i det svenska och i hemspråket.

Sammanfattningsvis understryker alla förskollärare att det är viktigt att barnen kan tala sitt modersmål för att kunna lära sig och utveckla ett andraspråk. Förskollärarna tar också upp att det är lätt för barnen att lära sig flera språk i tidig ålder men att det blir lättare för barnen som redan kan använda sitt modersmål. Det viktigaste är att alla barn får möjligheten att använda modersmålet. Förskollärarna tillägger att behovet av modersmåls lärare är stort. De försöker tillgodose detta behov på olika sätt även om det inte finns tillgång till modersmåls lärare. Detta gör de bland annat genom att de tar hjälp av föräldrarna för att lära sig några ord på barnens språk men också att de försöker visa öppenhet, nyfikenhet och intresse för barnens språk. Förskollärarna försöker övertyga föräldrarna att tala modersmålet med barnen hemma också.

Förskollärarna är samstämmiga kring att barnen behöver få rätt stöd för att kunna utveckla sitt modersmål. Därför behövs det modersmåls lärare som tillgodoser barnens utveckling av modersmålet, vilket är betydelsefullt för barnen om de ska utveckla andraspråket. En skillnad som framträder mellan förskollärarna är att förskollärare 2 och 4 inte tycker att det är svårt för barnen att lära sig flera språk samtidigt, och även använda dessa språk i olika sammanhang. Förskollärare 1, 3 och 5 tycker däremot att barnen behöver lära sig sitt modersmål först för att sedan kunna lära sig andraspråket.

6.3 Förskollärarnas syn på sin kompetens

Förskollärare 3 beskriver kompetens som att ha tålmod i arbetet med flerspråkiga barn, eftersom dessa barn behöver mer tid för att förstå instruktioner. Förskollärare 1 ger ett exempel på skillnaden mellan barn som har svenska som förstaspråk och barn som har svenska som andraspråk.

Till exempel ett svenskt barn behöver man bara säga gå och tvätta händerna för att vi ska äta mat snart och barnen gör det direkt. Om man säger detta till ett barn som inte förstår svenskan, då kräver det tid för att man måste upprepa det flera gånger. Man måste ta barnet i handen och visa vart hen ska tvätta händerna, och då behöver man även använda teckenspråk och kroppsspråk för att förstärka språket.

Förskollärare 2 framhäver att man behöver en pedagogisk utbildning först och främst. Dessutom är det bra om man har extra kunskap om barns språkutveckling, för att man behöver veta hur barn utvecklar sitt språk för att kunna stimulera och sätta in rätt insatser. Även förskollärare 4 hävdar att det är jätteviktigt att man har en grundkunskap i hur språkutvecklingen ser ut.

Enligt förskollärare 1 är det viktigt att vara nyfiken och verkligen vilja lära sig någon annans kultur. Här tar förskollärare 1 upp ett exempel på hur man ska vara i arbetet med flerspråkiga barn.

Man måste vara öppen och vill lära sig och våga stå i hallen och prata med fingrar och armar för att förstå föräldrar, vara lite ödmjuk.

Vidare påpekar förskollärare 1 att om man har en bra utbildning plus lite nyfikenhet och ödmjukhet så tror hon att man kommer långt i arbetet med flerspråkiga barn.

Därutöver betonar förskollärare 5 att man, i arbetet med flerspråkiga barn, behöver grundläggande kunskap om hur barn lär sig språk. Därtill behöver man använda vardagssituationer på ett bra sätt och att man ska se flerspråkighet som en tillgång.

Sammanfattningsvis framhåller alla förskollärare att man behöver vara utbildad pedagog i arbetet med flerspråkiga barn. Dessutom behöver man även ha kunskap om hur barns språk utvecklas och kan stimuleras. Det finns en skillnad som

framträder mellan förskollärarna när det gäller synen på deras kompetens. Skillnaden är att förskollärare 3 anser att pedagoger som arbetar med flerspråkiga barn behöver ha tålmod, eftersom dessa barn behöver mer tid för att förstå instruktioner. De andra förskollärarna påpekar däremot inte vikten av att ha tålmod.

6.4 Förskollärarnas beskrivningar av vilka situationer som de använder för att stimulera barnens språkutveckling

Förskollärare 3 lyfter att de använder vardagliga situationer, då språket finns i alla situationer. Vidare ger förskollärare 3 ett exempel på hur de benämner och beskriver saker genom att säga ”kan du hämta dina svarta skor” för att berika barnens språk.

Förskollärare 2 berättar att de använder andra uttrycksformer som drama, sång och musik och dans för att stimulera barnens språkutveckling utöver det verbala språket. Det finns oändliga möjligheter att få in språket naturligt. Barnens språk utvecklas hela tiden då lärandet hos barnet pågår hela tiden. Det som gäller för pedagogerna är just att vara medvetna om att språklärandet sker hela tiden och att man tar tillvara på minsta lilla stund, något som förskollärare 2 påpekar.

Förskollärare 4 framhåller att de arbetar med språket överlag till exempel under samlingen, att de benämner vad äpple heter på de olika språken de har på förskolan. Barnen lär sig på alla språk, oavsett vilket modersmål de har. De kan ofta ord på alla språken. Därför tänker pedagogerna på att i olika situationer synliggöra alla språk som barnen har. Förskollärare 4 tar upp ett exempel om hur de stimulerar barnens språk i förskolan.

När man pratar med barnen hur man svarar, vilka ord man använder, att man läser böcker för barnen, att man gör rim och ramsor och allt det här är sån som utvecklar barns språk.

Vidare lyfter förskollärare 4 vikten av att ha samtal med barnen, för att deras språk ska utvecklas.

I samtal med barn så tycker jag att det är väldigt viktigt att man utmanar barnen hela tiden att pröva nya ord, att svara med längre meningar så

att de utmanas i att behöva prata mer och sätta ord på saker. Då är det väldigt superviktig att vara tydlig alltid, sätta ord på allt som man gör och använda kroppsspråk så att man försöker förstärka språket för barnen.

Enligt förskollärare 1 är det språk i allting de gör. Tanken att ge barnen så rikt språk som de kan har pedagogerna hela tiden, genom att de exempelvis använder bilder som förstärker språket när de läser böcker för barnen. Under samlingar fokuserar pedagoger och barn tillsammans på att träna på ord, bokstäver, siffror och turtagning. I hallen när barnen ska klä på sig benämner pedagoger olika saker och då tränar barnen på ord. Pedagogerna benämner även saker vid matbordet. Ytterligare ett exempel som förskollärare 1 tar upp är när hon hjälper barnen i tvättrummet.

I tvättrummet tvättar händerna, nu tar du och så torkar du och så sköljer du och tvättar munnen. Det är ord hela tiden.

Förskollärare 5 tycker att man ska ge barnen orden de kan ha användning för i vardagliga situationer. Hon beskriver att om pedagogerna sätter ord på det som händer då är det en stor del av hur barn lär sig språket. Det är meningsfullt för barnen att benämna det man gör till exempel när man klär på dem genom att man säger ”titta här, nu tar vi på vantarna, här drar vi upp dragkedjan”. Istället för att säga släng den där borta säger de ”ta bananskalen och släng den i kompostpåsen som står på golvet vid skåpet”. Det finns möjligheter att lära sig saker i varje situation, påstår förskollärare 5.

Sammantaget framkommer det hos alla förskollärare att språket ”finns” med överallt. Situationer som används för att stimulera språket är exempelvis vid matbordet, under samlingen, i tamburen och under barnens spontana lek. Språket finns med i varje situation och det är bara att benämna det man gör för att barnen ska få ett så rikt språk som möjligt. Det finns inga skillnader mellan förskollärarna när det gäller situationer som de använder sig av för att stimulera barnens språkutveckling. Sammanfattningsvis är språket betydelsefullt för lärandet. Därför

blir det väldigt viktigt att förskollärarna kan stödja barnens språkutveckling och detta är förknippat med lärandet.

7. Diskussion

I det här avsnittet diskuteras resultat och metod. I första delen diskuteras resultatet i relation till tidigare forskning och till teorin jag utgick ifrån. I den andra delen diskuteras hur resultatet kan ha påverkats av de metodval som gjorts under studien. Syftet med denna studie är att ta reda på fem förskollärares uppfattningar om flerspråkiga barns språkutveckling och vilka verktyg de beskriver att de använder i arbetet med att stimulera barns språkutveckling.

7.1 Resultatdiskussion

I detta avsnitt utgår jag från studiens frågeställningar när jag diskuterar studiens resultat. Frågeställningar är: Hur ser förskollärarna på flerspråkighet i förskolan? Hur beskriver förskollärarna att de arbetar med flerspråkighet i förskolan?

7.1.1 Förskollärarnas syn på flerspråkighet i förskolan

Förskollärarna påpekade att en bra strategi att utgå ifrån i arbetet med flerspråkiga barn är att de alltid försöker lära sig vardagsfraser på barnens olika språk. I och med att förskollärarna försöker lära sig några ord på barnens språk visar de att de vill hjälpa barnen att förstå saker och ting först på deras modersmål för att sedan kunna förstå detta på svenska. När det kommer till att förskollärare vill stödja barnen i en situation exempelvis vid matbordet, om de kan till exempel vatten och mjölk på barns språk, kan de hjälpa barnen att benämna det på svenska också. I denna situation har förskollärarna beskrivit att barnen lärt sig vad mjölk och vatten heter på svenska genom att förskolläraren försökte sätta ord på saker som fanns på matbordet. Detta kan leda till att barns språk utvecklas. Att sätta ord på saker och ting har också betydelse för lärande i allmänhet och inte bara situationen vid matbordet. Dysthe och Igland (2003, s.81) hävdar att den närmaste utvecklingszonen det vill säga den proximala utvecklingszonen är det område mellan vad barnet kan klara av på egen hand och det som barnet kan åstadkomma med hjälp av någon annan, till exempel en lärare eller kamrat. Det är i denna zon som utvecklingen sker hos barnet. Säljö (2000, s.122) skriver att inom den

proximala utvecklingszonen är det viktigt att förskollärarna stödjer barnen i deras språkutveckling eftersom förskollärarnas vägledning är det som driver lärandet framåt. Även Skans (2011, s.91) påpekar att om pedagogerna lär sig några fraser på barnens modersmål visar det att barns språk både accepteras och respekteras. En av förskollärarna som intervjuades i min studie lyfte fram att barnen leker tillsammans även om de inte förstår varandra, då det finns andra sätt att kommunicera än med det verbala språket. Förskolläraren menade att språk inte är något hinder för barnen för att kunna leka tillsammans. Leken är viktig för de flerspråkiga barnen, eftersom barnen lär sig mycket av leken och den har stor betydelse för flerspråkiga barns lärande både kortsiktigt och långsiktigt. Säljö (2000) pekar också på att det är genom kommunikation som sociokulturella resurser konstrueras och förmedlas. Enligt det sociokulturella perspektivet är att lära sig prata ett språk detsamma som att lära sig tänka (Säljö, 2000, s.22). Med detta menas att flerspråkiga barn lär sig språket i samspel med andra människor och med sin omgivning. Språket har betydelse för barns lärande. Om förskolan arbetar med någonting som rör matematik, till exempel förståelse av taluppfattning, blir det svårt för barnen att lära sig matematik om de inte har utvecklat språket. Barnen behöver språket för att kunna förstå matematiken. Språket är väldigt viktigt för tänkandet och barns möjligheter till lärande. Därför är det viktigt att barnen får möjlighet att utveckla båda språken, alltså svenskan och sitt modersmål i förskolan vilket står i förskolans styrdokument (Lpfö 98 rev 2016, s.7). Kultti (2012, s.176) poängterar att språket inte ska utgöra ett hinder för barnen som har ett annat språk än svenska från att delta i lekaktiviteter, då kommunikationen mellan barnen kan ske på andra sätt. Ladberg (2003, s.81) hävdar att kommunikation är den centrala delen i språket. För att barn ska kunna lära sig ett språk behöver de kommunicera med andra människor. Det är genom kommunikation som barnen lär sig språket (Ladberg, 2003, s.81). Alla förskollärare som jag intervjuade underströk vikten av att lära sig enkla vardagsfraser på barnens språk, vilket leder till att förskollärarna kan kommunicera med barnen i olika vardagssituationer exempelvis vid matbordet. Kultti (2012, s.89) framhäver att matsituationen är en gemensam aktivitet där alla barn deltar tillsammans med sin lärare i förskolan. Där erbjuds de förutsättningar till samspel och möjligheter att samtala med varandra.

Förskollärarna framhöll att det är viktigt att barnen kan tala sina modersmål för att de ska kunna lära sig och utveckla ett andraspråk. Då det blir lättare att lära sig ett andraspråk när barnen kan sitt modersmål. Kultti (2012, s.56) påpekar i sin studie att ”modersmål används som redskap för deltagande”. Sandvik och Spurkland (2011, s.54) förklarar vikten av att stödja barnen att utveckla modersmålet för att barnen ska kunna utveckla andraspråket. Därför är det extra viktigt att förskolan ger barnen möjligheten att utveckla modersmålet samt andraspråket. Benckert, Håland och Wallin (2008, s.26) tar upp vikten av att stimulera barns modersmål redan i tidig ålder för att forskning visar att identiteten är nära sammankopplad med språket, vilket även Sandvik och Spurkland (2011, s.55) håller med om. Kultti (2012, s.23) framhåller att enligt Vygotskij (2007) kan det som är lätt på modersmålet vara svårt i lärandet på andraspråket. Förskollärarna i min studie påpekade att det viktigaste av allt är att barnen får möjlighet att använda sitt modersmål i förskolan. Om barnen behåller modersmålet kan de utveckla ytterligare ett språk. Ladberg (2003, s.9) anser att i mötet med flerspråkiga barn är det viktigt att barnen använder alla sina språk.

Alla förskollärare påpekade att behovet av modersmåls lärare är stort och det är viktigt att barnen får stöd i att utveckla modersmålet vilket i sin tur gör det lättare för dem att lära sig andraspråket. Inom den proximala utvecklingszonen är förskollärarnas roll viktig för barnen, för att med hjälp av förskollärarna kan barnen klara sig själva i fortsättningen (Säljö, 2000, s.122). Med detta menas att modersmåls lärares roll skulle kunna vara särskilt viktigt för barnen, eftersom modersmåls läraren ses som en individ som kan hjälpa barnen att göra saker. Förskollärarna betonade att de försöker tillgodose behovet av modersmålsstöd på olika sätt, bland annat genom att de tar hjälp av föräldrarna och genom att de ger barnen möjligheten att använda sina språk när de vill i förskolan. Skans (2011, s.65) lyfter också fram vikten av att samarbeta med föräldrarna kring barnens språkutveckling. Han förslog att pedagogerna tog hjälp av föräldrarna för att utveckla barnens språk (Skans, 2011, s.67), vilket även förskollärarna som blev intervjuade i min studie tog upp. Skans (2011, s.112) framhåller att pedagogerna i studien ber föräldrarna att skriva ner olika ord på barns olika språk, vilket även förskollärarna i min studie gjorde. Skans (2011, s.115) poängterar att dessa exempel som lyfts upp här ovanför, att pedagogerna tar hjälp av föräldrar i arbetet med

språkutvecklingen visar att alla språk är betydelsefulla. Skans (2011, s.116) påvisar i sin studie att ”modersmålet uppmuntras och stöds i förskolan, samtidigt som pedagogerna uppmuntrar föräldrarna att använda modersmålet i hemmet”. Detta menar även Ladberg (2003, s.170) som skriver att det är viktigt att pedagogerna uppmuntrar föräldrarna, vilket även förskollärarna i min studie ansåg vara viktigt. Säljö (2000, s.120–121) hävdar att barn får möjlighet att utvecklas i den proximala utvecklingszonen, då deras föräldrar är mer kompetenta än förskollärarna gällande barns modersmål och kan stödja barnen i deras lärande. Genom att föräldrar pratar med barnen på sitt modersmål och läser böcker i hemmet stimuleras barnen i modersmålet.

Kultti (2012, s.45) lyfter fram att det finns föräldrar som tycker att deras barn ska behärska enbart svenskan i förskolan. Detta framhöll förskollärarna i min studie också där de berättade att det finns föräldrar som tycker att pedagogerna ska satsa på svenskan, då föräldrarna tillgodoser modersmålet hemma. Förskollärarna i min studie tyckte ändå att det är viktigt med modersmålet och därför försöker de uppmuntra föräldrarna att stödja barnen i användandet av språket hemma. Jag tror att förskollärarna behöver kunskap för att få föräldrarna att förstå att modersmålet är viktigt. Förskollärarnas ansvarar för att varje barns behov tillgodoses. I läroplanen för förskolan står det att ”förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjligheten att utvecklas efter sina förutsättningar” (Lpfö 98 rev 2016, s.5).

Förskollärarna betonade vikten av att ha kunskap i språkutvecklingen i arbetet med flerspråkiga barn. Därefter är det viktigt att ha tålmod för att de flerspråkiga barnen behöver mer tid för att förstå instruktioner. Därmed behöver förskollärarna ha god kunskap om barns språkutveckling för att veta hur barn utvecklar sitt språk för att kunna stimulera och sätta in rätt insatser. Det framträdde en skillnad mellan förskollärarna när det gällde synen på deras kompetens, där några av förskollärarna tyckte att pedagoger behöver ha en utbildning, exempelvis genom att gå fortutbildningskurser om hur språket stimuleras. Förskollärare 3 belyste att det var viktigare för en pedagog att ha tålmod i arbetet för att flerspråkiga barn behöver tid för att kunna utveckla språket, än att ha utbildning. Denna skillnad kan bero på

förskollärarnas erfarenheter i arbetet med flerspråkiga barn. Vidare påpekade förskollärarna att man behöver vara nyfiken och vilja lära sig någonting om barnens språk och kultur, för att på så sätt kunna visa barnen att deras språk och kulturer respekteras i förskolan, vilket även Skans (2011, s.91) anser. Förskollärarna var samstämmiga när det gäller vikten av att barnen behöver få rätt stöd för att kunna utveckla modersmålet vidare, då de har arbetat med flerspråkiga barn en viss tid. I förskolans styrdokument skrivs att varje barn som har ett annat modersmål än svenska ska få möjligheten att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Det är verksamhetens ansvar att barns språk utvecklas genom att stödja barnen i deras språkutveckling, då identitet är nära förknippad med språket (Lpfö 98 rev 2016, s.7). Förskollärarna nämnde att det behövs kunskap för att kunna stödja barnen i deras språkutveckling vilket stämmer överens med den proximala utvecklingszonen som Säljö (2000, s.120) lyfter fram. Då barnen kan klara mer med hjälp av en vuxen/kamrat och det är förskollärarna som har denna roll.

7.1.2 Förskollärarnas arbete med flerspråkighet i förskolan

Förskollärarna i min studie berättade att de använder sig av vardagliga situationer för att stimulera barnens språkutveckling, genom att de bland annat benämner och sätter ord på det som händer för att det är en stor del av hur barn lär sig språk. Förskollärarna i min studie hjälper barnen med att sätta ord på föremål i vardagliga situationer, för att barnen senare ska kunna använda orden mer självständigt. Förskollärarna använder alltså föremål som ett verktyg för lärande (Säljö, 2000, s.21), exempelvis mjölken vid matbordet. Även Dysthe och Igländ (2003, s.81) hävdar att den närmaste utvecklingszonen det vill säga den proximala utvecklingszonen är det område mellan vad barnet kan klara av på egen hand och det som barnet kan åstadkomma med hjälp av någon annan, till exempel en lärare eller kamrat. Det är i denna zon som utvecklingen sker hos barnet. Benckert, Håland och Wallin (2008, s.97) förespråkar att om barnen ska utveckla ordförrådet i andraspråket är det viktigt att pedagogerna benämner de ord som barnen möter i förskolans omgivning, exempelvis i tamburen, vid matbordet och utomhus miljön. Förskollärarna påpekade att samtal är en av metoderna, ett verktyg (Säljö, 2000, s.21), som utvecklar barns språk och därför är det viktigt att man utmanar barnen att använda nya ord och svara med längre meningar. Kullti (2012, s.52) framhäver att

samtal är en viktig del av den pragmatiska utvecklingen, då det ger barnen möjligheter till ett lärande som är ömsesidigt. Skans (2011, s.90) betonar att enligt Englund (1997) är det meningsskapande med samspel och dialog i lärandet.

Utöver det använde förskollärarna i min studie kroppsspråk och bilder för att förstärka språket, de läste också böcker för barnen för att ge barnen ett så rikt språk som de kunde. Kroppsspråk, bilder och böcker använder förskollärarna som ett verktyg (jfr Säljö, 2000, s.21), för att förtydliga språket. Svensson (2012, s.30) framhåller att ett utvecklat ordförråd är en viktig del av språkutvecklingen, då ordförrådet visar vad man kan uttrycka men också hur mycket man kan förstå på ett tydligt sätt. Eftersom det tar tid att utveckla ordförrådet är det viktigt att man börjar redan i tidig ålder att lära sig språket. Benckert, Håland och Wallin (2008, s.149) förklarar att sagoläsning och berättande är en betydelsefull del i det språkutvecklande arbetet då sagor främjar ordförrådet. Svensson (2012, s.31) lyfter fram i sin artikel att ”en god språklig kvalitet karaktäriserades av att förskolläraren använde sig av precisa uttryck, synonymer, gav tydliga ledtrådar och utvecklade förklaringar till orden så att barnen kunde sätta in dem i ett känt och förståeligt sammanhang”. Ladberg (2003, s.95) förespråkar vikten av att barn lär sig begrepp för att utveckla språket som tankeredskap. Detta innebär att om barn lär sig ett ord måste barnen kunna använda ordet så att det passar in i rätt sammanhang.

7.2 Metoddiskussion

Studiens frågeställningar handlar om hur förskollärarna ser på flerspråkighet i förskolan och hur förskollärarna beskriver att de arbetar med flerspråkighet på förskolan. Med tanke på detta valde jag en kvalitativ metod i form av intervju som passade bra till min studie för att jag ville undersöka förskollärarnas uppfattningar och erfarenheter i arbetet med flerspråkiga barn. Det är genom intervjuerna med förskollärarna som kunde jag besvara frågeställningarna och realisera studiens syfte, (jfr Kvale & Brinkmann, 2014, s.41). När det gäller studiens trovärdighet använde jag en metod som är ändamålsenligt för syftet, då jag ville bidra med kunskap om förskollärarnas syn på arbetet med flerspråkiga barn. Jag anser då att förskollärarna har svarat uppriktigt om hur de beskriver att de arbetar med flerspråkighet i förskolan, och detta stärker studiens trovärdighet. Kvale och Brinkmann (2014,

s.129) påvisar att personer som ska intervjuas ses som ärliga då man undersöker utifrån deras tidigare erfarenheter. Förskollärarna hade arbetat med flerspråkiga barn flera år och de hade även fortbildat sig inom detta område. Kvalitativa intervjuer var en tidskrävande metod, eftersom jag upptäckte att de tog tid att skriva ner transkriberingarna. En annan sak som tog tid var att jag behövde tänka på hur jag skulle kategorisera resultaten på bästa sättet. Det var svårt att kategorisera svaren under rätt rubrik, vilket kan ha påverkat mitt resultat. Det finns andra saker som kunde ha påverkat mitt resultat. Hade jag till exempel gjort andra kategorier än de som finns i studien hade resultatet kunnat bli annorlunda. Om jag hade använt mig av andra teoretiska antaganden än den sociokulturella teorin, skulle mitt resultat kunnat ha blivit annorlunda.

7.3 Slutsatser

Jag anser att den här studien är intressant för förskollärare i deras yrkesutövning generellt, eftersom det i Lpfö framhålls hur viktigt det är att stimulera barns flerspråkighet (2016, s. 10). Några slutsatser jag kan dra är följande;

- Förskollärarna ansåg att det finns en fördel i att lära sig vardagsfraser av föräldrarna på olika språk som de använde sig av i olika situationer, exempelvis vid matbordet.
- Förskollärarna poängterade att det är extra viktigt att barn lär sig modersmålet innan eller parallellt med att de utvecklar ett andraspråk. Om barnen har ett bra modersmål blir det lättare för dem att lära sig andraspråket.
- I arbetet med flerspråkiga barn behövs det utbildade förskollärare som har kunskap om hur barns språk utvecklas och kan stimuleras. Förskollärare som ser flerspråkigheten som en tillgång. Förskollärare som behöver ha tålamod i arbetet med dessa barn för att kunna ge barnen tiden som de är i behov av för att förstå instruktioner.
- Språk finns i varje situation som utspelas i förskolan. Förskollärare kan tillvarata de vardagliga situationerna genom att förskollärarna benämner det de gör så att barns språk utvecklas.

7.4 Fortsatt forskning

Det skulle ha varit spännande om jag hade haft längre tid på mig för att kunna fördjupa mig mer i ämnet men också för att kunna göra observationer om hur förskollärare gör i praktiken. Jag upplevde att om jag hade haft längre tid på mig skulle jag även ha kunnat intervjua fler förskollärare som hade svenska som andraspråk, för att kunna jämföra deras uppfattningar med enspråkiga förskollärare. Jag skulle även ha observerat miljön, eftersom den ska erbjuda möjligheter för lärande och dess material ska stödja barnens utveckling. Det skulle även vara intressant att observera barns delaktighet och samspel med andra barn och vuxna för att kunna undersöka hur deras språk utvecklas tillsammans med andra.

8 Referenser

- Benckert S, Håland P & Wallin K. (2008). *Flerspråkighet i förskolan – ett referens- och metodmaterial*. Myndigheten för skolutveckling. Stockholm: Liber
- Björk-Willén, P. (2006). *Lära och leka med flera språk. Socialt samspel i flerspråkig förskola*. Linköpings Universitet
- Dysthe, O (red.) (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Dysthe, O & Igland, M-A. (2003). Vygotskij och sociokulturell teori. I: Dysthe, O (red.) (2003). *Dialog, samspel och lärande*. (s.75–94). Lund: Studentlitteratur.
- Kultti, A. (2012). *Flerspråkiga barn i förskolan: villkor för deltagande och lärande*. (Doktorsavhandling, Gothenburg Studies in Educational Sciences, 321). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis
- Kvale, S & Brinkmann, S. (2009/2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Ladberg, G. (2003). *Barn med flera språk: tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle*. Stockholm: Liber
- Lpfö 98/2016. (2016). *Läroplan för förskolan*. Skolverket.
- Sandvik, M & Spurkland, M. (2011). *Språkstimulera och dokumentera i den flerspråkiga förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Skans, A. (2011). *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken*. Lic,- avh. Malmö Högskola.
- Stensmo, C. (2002). *Vetenskapsteori och metod för lärare – en introduktion*. Uppsala: Kunskapsförlaget i Uppsala AB.
- Strömquist, S. (2003). Barns tidiga språkutveckling. I L. Bjar & C. Liberg (Red.). *Barn utvecklar sitt språk* (s.57–76). Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.
- Elektroniska referenser
- Svensson, A-K. (2012). *Med alla barn i fokus- om förskolans roll i flerspråkiga barns språkutveckling*. Borås högskola. Hämtad 2016-11-20, från <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:869525/FULLTEXT01.pdf>
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad 2016-11-30, från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilaga 1

Information om flerspråkighet i förskolan

Hej!

Jag heter Mandeq Ali och jag går sista terminen på förskolläraryrket vid Högskolan Dalarna i Falun. Jag håller på att skriva mitt examensarbete och därför har jag varit i kontakt med er förskolechef gällande att få intervjua ett antal förskollärare till min studie. Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

Min studie handlar om hur pedagogerna stimulerar flerspråkiga barns språkutveckling? Detta valde jag efter att jag upptäckte att flerspråkiga barn inte får något modersmålsstöd på grund av att kommunen inte har råd att erbjuda dessa barn modersmålslärares. Jag ville undersöka hur pedagogerna gör för att stödja dessa barn.

Jag tänker intervjua förskollärare i min studie och undrar om du vill delta i min undersökning. Mitt önskemål är att få intervjua dig för att höra hur du tänker kring arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling, då min studie belyser vikten av förskollärarens roll hos flerspråkiga barns språkutveckling. Anledningen till att jag valde att intervjua är att jag vill få en bild av hur det kan se ut på förskolor med flerspråkiga barn.

Syftet med denna studie är att utveckla kunskap om hur pedagogerna stimulerar flerspråkiga barns språkutveckling och vilka verktyg pedagogerna använder sig av i arbetet med barns språkstimulering? Urvalet av förskollärare i min undersökning är inte baserat på exempelvis kön eller specifik ålder, men jag vill intervjua fem pedagoger på två olika förskolor. Intervjun kan pågå cirka 40–60 minuter.

Alla som kommer vara inblandade i min studie kommer behandlas utifrån de godkända etiska principerna. I min undersökning kommer jag att använda mig av ljudbandsupptagningar som gör det lättare för mig att skriva ner vad pedagogerna har sagt under intervjuens gång. Intervjuerna från undersökningen kommer att hanteras och förvaras på sådant sätt att inga obehöriga kan ta del av materialet och datainsamlingen kommer används enbart för utbildningssyfte. När uppsatsen är klar kommer allt material att förstöras. Som förskollärarstuderande omfattas jag av den yrkesetik som gäller för alla utbildade förskollärare. Jag kommer också att ta hänsyn till både den generella policy som finns och den eventuellt specifika policy förskolan har gällande exempelvis tystnadsplikt etc. Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering. Naturligtvis kommer såväl pedagoger som förskolan att vara anonyma i min studie. Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Högskolan Dalarna.

Var vänlig och fyll i denna talong så jag vet hur du ställer dig till att jag intervjuar dig. Hör gärna av dig till mig om tid och plats eller skriv ner detta någonstans i detta brev.

Tack på förhand! Mandeq

JA, du får intervjuar mig	☐
NEJ, du får inte intervjuar mig	☐

Ytterligare upplysningar lämnas av nedanstående ansvariga.

Mandeq Ali e-post h13manas@du.se nr. 070-0652846.

Handledare: Maria Olsson e-post moo@du.se nr. 023-77 8588

Borlänge 2016-11-

Falun 2016-11-

.....(Student)

.....(Handledare)

Bilaga 2

Intervjufrågor

Hur länge har du jobbat som förskollärare?

Vad är ditt modersmål?

Hur länge har du jobbat med flerspråkiga barn?

Har du gått någon fortbildning om flerspråkighet?

Hur många barn behärskar fler än ett språk i avdelningen?

Vilka åldrar är det på barnen i din avdelning?

Vilka språk finns i förskolan? Hur ser du arbetet med på flerspråkiga barn på förskolan?

Hur ser du på modersmål och flerspråkiga barns språkutveckling?

Kan du enkla vardagsfraser på barnets modersmål?

Om det inte finns tillgång till modersmållärare, hur gör för att tillgodose detta behov?

Finns det flerspråkig pedagog i förskolan? I så fall vilken utbildning har denna pedagog?

Vilka kunskaper anser du att en pedagog bör ha för att arbeta med flerspråkiga barn?

Hur kan man synliggöra barnens olika språk och kulturer på förskolan?

Hur stödjer ni flerspråkiga barnen att utveckla sitt språk?

Vilka metoder använder ni för att stimulera barns språkutveckling?

Vilka möjligheter/svårigheter finns det i arbetet med flerspråkiga barn?

Hur upplever du att arbeta med flerspråkiga jämfört med enspråkiga barn?

Vilka situationer stödjer du barns språkutveckling? Finns det situationer som du ser som särskilt viktiga?

Eftersom miljön ska erbjuda möjligheter och dess material ska stödja barnens utveckling. Finns det material som stödjer barns språk i förskolan?

Använder ni digitala verktyg för att stimulera barns tal- och skriftspråksutveckling? Om ja kan du ge exempel på detta? Om nej - Varför inte?